

Posudek vedoucího práce na bakalářskou práci Daniela Karvana „Náboženství Dlouhého domu“. Praha, Fakulta humanitních studií UK 2020, 52 s.

Daniel Karvan se ve své bakalářské práci věnuje vzniku irokézského náboženství Dlouhého domu jako reakce na kontakt s euro-americkými kolonizátory na přelomu 18. a 19. století. V práci, jež má charakter kompilace, se pokusil o syntézu dosavadních interpretací zkoumaného fenoménu s cílem porozumět okolnostem, které vedly k jeho ustanovení. Konkrétně si klade otázku „jaké krize a politické události předcházely vzniku náboženství a jaké myšlenkové, náboženské směry a představitelé se podíleli na jeho vzniku a ustanovení.“ (s. 1).

Práci vedle úvodu a závěru strukturuje do pěti kapitol, v nichž postupně zasvěcuje čtenáře do stavu bádání zkoumané problematiky (s. 3-4), konceptualizaci nového náboženství jako revitalizačního hnutí (s. 5-7), stručného představení vybraných aspektů irokézské společnosti před nadcházející změnou (s. 8-15), okolností ustanovení náboženství Dlouhého domu prorokem Krásné jezero (s. 16-44) a institucionalizaci náboženství po prorokově smrti (s. 45-46).

Úvodní kapitola slouží autorovi k představení zkoumaného tématu a načrtnutí struktury práce. V druhé kapitole nazvané „Stav bádání“ autor představuje díla, z nichž ve svém bádání vychází, přičemž svůj výčet omezuje na literaturu vztahující se primárně k otázce náboženství Dlouhého domu (Morgan, Parker, Deardoff, Wallace, Holly, Harkin, Walle, Tooker). V tomto ohledu je třeba ocenit autorův výběr literatury a pokrytí zkoumané problematiky, jelikož pracuje v podstatě se všemi významnými díly pojednávajícími zkoumané téma (k nimž připojuje i některá spíše okrajová), ačkoliv to znamenalo pracovat primárně s anglojazyčnou literaturou. Kapitola zároveň slouží i jako pramenná kritika. Autor se v ní pokouší (více méně zdárně) vyrovnat jak s teoretickým ukotvením starších prací (zejména s problematickou evolucionistickou perspektivou), tak i se vzájemnými vazbami návaznosti, resp. kritiky jednotlivých prací. Nicméně vzhledem ke skutečnosti, že dané práce představují pro autora primární zdroje, by kritika pramenů mohla být rozsáhlejší a důslednější.

Tento problém autor částečně řeší v rámci třetí kapitoly s názvem „Revitalizační hnutí“, v níž se vyrovnává se stejnojmenným Wallaceovým konceptem, který obvykle slouží jako primární interpretační rámec zkoumaného fenoménu. Kromě výkladu samotného konceptu, naznačuje i jeho kritiku z pera Elizabeth Tooker. Ačkoliv si tím vytváří prostor pro syntézu přístupů jak zastánců, tak kritiků této teorie v následujících kapitolách, omezuje se pouze na tyto dva zmíněné autory.

Čtvrtá kapitola („Charakteristika irokézské společnosti a politické situace“) prezentuje kontext, v němž je možné porozumět sociální změně, již byli Irokézové vystaveni v kontaktu s euro-americkými kolonizátory. Autor se v ní v souladu s teorií revitalizačního hnutí vhodně zaměřuje pouze na aspekty, které jsou nutné k porozumění dalšího výkladu, tedy politickou organizaci, subsistenční strategie a sociální strukturu ve spojitosti s genderovými rolemi, původní systém víry a s ním spojenou instituci čarodějnictví. Nezabíhá tak do zbytečných podrobností, které by sice mohly být zajímavé z hlediska představení irokézské raně post-kontaktní společnosti, ale ve vztahu k pojednávanému tématu jsou irelevantní. To mu umožňuje omezit rozsah této kapitoly na nezbytné minimum a nezahltit čtenáře nepodstatnými detaily. Při jejím zpracování vychází z celé řady dalších titulů sekundární literatury, které se mu daří propojit v celistvý a smysluplný výklad.

Jádro práce pak představuje pátá kapitola s názvem „Krise a společenské vlivy“. Autor v ní postupně představuje změny, jimž byla irokézská společnost vystavena v kontaktu s evropskými a později americkými kolonizátory. Kromě změny v politickém uspořádání a

subsistenčních strategiích představuje i sociální problémy, které tyto změny přinesly (infekční nemoci, depopulace, alkoholismus) a ideologické vlivy, které na irokézskou společnost působily (zejména rozdělení irokézské společnosti na konzervativní a progresivní část, vliv náčelníka Cornplantera a činnosti kvakerů a následně samotnou postavu proroka Krásné jezero). Přestože je tato část práce zpracovaná pečlivě (i co se týče důsledného vedení poznámkového aparátu), slušel by jí analytičtější přístup. Autor se při jejím zpracování nedokázal zcela oprostít od „historizující“ perspektivy, která namísto jednotlivých jevů (resp. procesů) akcentuje spíše (historické) události a jejich souslednost. V důsledku toho autor představuje potenciální faktory, které přispěly v perspektivě různých autorů k ustanovení náboženství Dlouhého domu, jako (historické) fakty. Tento nedostatek se však zdárně pokouší vyvážit v závěru práce, k němuž přistoupil výrazně analytičtěji. Nejenže v něm tedy shrnuje svá zjištění, ale představuje je právě v podobě potenciálních faktorů vedoucích k ustanovení zkoumaného náboženství.

Šestá kapitola „Vznik náboženství Dlouhého domu po smrti proroka“, v níž autor popisuje následnou institucionalizaci zkoumaného náboženství, působí přes svou obsahovou relevanci jako jakýsi přivažek. Zásadní otázky totiž autor řeší v kapitole předchozí a zde „pouze“ „dokončuje“ vyprávěný „příběh“, aby byl celý.

Po formální stránce práce nevykazuje žádné zásadní nedostatky. Zejména po stránce pravopisné je prosta gramatických chyb i překlepů. Poznámkový aparát je veden důsledně, stejně jako bibliografie na konci práce. Drobnou výtku lze mít pouze k nedůslednosti při nepřechylování jmen ženských autorek na s. 8 (Walleová namísto Walle) či nezařazení bibliografie do obsahu.

Celkově se domnívám, že autor odvedl dobrou práci, která svědčí o jeho akademických schopnostech. Práce tak splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci, doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

V rámci obhajoby by autor mohl zodpovědět některou z následujících otázek:

1. Autor zařadil postavu proroka Krásné jezero mezi jeden z myšlenkových směrů, které vedly k ustanovení náboženství Dlouhého domu. Je postava proroka v tomto ohledu jedním z myšlenkových směrů nebo spíše katalyzátorem vlivů ostatních?
2. Do jaké míry jsou interpretace Wallace a Tookerové protichůdné? Jak se tato skutečnost projevila v syntéze, kterou autor v práci prezentuje?
3. Ačkoliv je práce nazvaná Náboženství Dlouhého domu, o samotném náboženství se autor zmiňuje pouze okrajově. Jak by toto náboženství ve stručnosti charakterizoval? A jak by zařazení této charakteristika do předkládané práce ovlivnilo její další obsah?

V Praze 12. 6. 2020

Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D.